

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A SÁTORALJAUJHELYI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG A PÁSZKASUTÉSI JOGOT bérbeadni óhajtja. Érdeklődők szíveskedjenek szeptember hó 20-ig ajánlatukat aluljegyzett elnökséghez benyújtani. *Deutsch Adolf* elnök.

Ne csináltasson új ruhát magának az ünnepekre, mert régi ruháját újjáalakítja
FAVORIT ruhafestő és vegytisztító üzem Telefonhívásra érte küldők és pontos időre hazaszállítom.
FAVORIT vegytisztító és kelmepestő
LAUDON-UTCA 12.
Üzem **PAULAY EDE-UTCA 51.**
Telefon: Aut. 270-14

Mély megilletődéssel és fájdalmas szívvel jelenítjük, hogy felekezeti életünk egyik legrégebbi és legkiválóbb vezére, méltóságos

Dr. Eulenberg Salamon

m. kir. udvari tanácsos úr,
a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának ügyvezető elnöke,
a Pesti Izr. Hitközségnek hosszú időközön át volt előjárója és elnökhelyettese
az isteni Gondviselés végzéséből ez év augusztus 17-én, rövid betegség után meghalt.

Alkotó, nagy és munkás élet zárult le fájdalmas elhunytával. Több, mint harminc esztendő óta vett részt hitközségünk és felekezeti életünk tevékenységében a Megbaldogult: előbb mint képviselőtestületünk tagja, majd 1904 óta mint választmányunk tagja, 1920-ban hűvelink közbizalma hitközségünk előjárójává, 1925-ben hitközségünk elnökhelyettesévé választotta. A hitközség kulturszociális ügyosztályának megalkotása a ő nevéhez fűződik. A kultúra, a szociális fejlesztés, a szép, a nemes és a jó volt mindenkor munkálkodásának célja. Ezt szolgálta a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának élén is, melynek, mint ügyvezető elnöke, életének utolsó két esztendejét szentelte.

Megrendülve gyászoljuk elhunytát mindannyian. A Megbaldogult hitközségünk és a Pesti Chevra Kadisa halottjaként temettük és e hónap 20-án, szerdán déli 12 órakor a rákoskeresztúri izr. temető halottsházából kísértük utolsó útjára.

Emléke áldott és élni fog közöttünk!
Budapest, 1930 augusztus 18.
A Pesti Izr. Hitközség előjárósága,
választmánya és képviselőtestülete.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresők* szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és táliszszövedő, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

JÓ HÁZBÓL való diákokat orthodox kóser ellátásra elfogad Blau Miksa, Budapest. Dob u. 32. II. 2.

KERESEK gyermekeink mellé szigorúan vallásos böchert. Ajánlatok Breuer Ignác, Nagycsákány címre kéretnek.

KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDEÉS rendezett tanácsú városban, bevezetve, főuccán, állás elfoglalása miatt azonnal eladó, „Könyv” jelige.

SZIGORUAN vallásos, megbízható mindenestől keresek. Cím: Salgó, Vay Ádám u. 8.

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánlkozik 30 éves magányos nő, szigorúan orthodox házba, esetleg gyermekek mellé. Ajánlatokat „Családias bánásmódra reflektál” jelige alatt a kiadóhivatal továbbít.

KELLEMS líris tenor hanggal rendelkező, előimádkozásban gyakorolt vallásos ember főünnepekre, lehetőleg orth. hitközségben, állást keres. Cím válaszlappal a kiadóban.

Sirkövek Adler J. sirkőraktárában
Telefon: József 364-20.
Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

GARANTIERT כשר ספר תורה mittelgross, gut erhalten, preiswert zu verkaufen. Zur Besichtigung bei Rabbiner Israel Braun, Budapest, VII., Szövetség u. 48.

MISKOLCON, a volt Blumberger-féle helyiségben *Engl* streng orth. kóser étkezdéje újra megnyit.

BUDAPESTEN a legismertebb orth. kóser kávéház és kifőzés 3 szobás lakással azonnal átad. „3500 pengő” jelígeré a kiadóba.

MAGYAR-NÉMET gyermekápolónő nagy gyakorlattal ujszülött-höz, azonnalra állást keres helyben vagy vidéken. Bébi-ruhamosást vállal. Cím: Szövetség u. 4. földszint 10 ajtó.

KERESEK szeptember 1-ére orth. fiatalembert, ki *chümis-rasi, gemoret*; második, illetve negyedik elemi tanítani és vizsgáztatni tud. Gyakorlattal bírók előnyben. Teljes ellátás; fizetés meg egyezés szerint. Ajánlatához működési bizonyítvány mellékelendő. *Grosz Samu* földbirtokos, *Nyirkércs*, p. Nyirbakta.

KÜLÖNBÉJÁRATU szoba egy-két fiatalemberek, olcsón kiadó. *Weisz Gyula*, Szentkirályi u. 4.

JELESEN érettségizett úrleány, okleveles tanítónő, elemi és középiskolai tanulók korrepetálását, vagy magántanítását elvállalja. Cím a kiadóban.

KELLEMESHANGÚ, fiatal kántor a nagyünnepekre állást keres. Cím a kiadóban.

KÜLÖNBÉJÁRATU szoba egy-két fiatalemberek olcsón kiadó. Cím a kiadóban.

SIRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron *Schreiber Jakob* villanyerőre berendezett sirkőüzemében, *Debrecen*, Hunyadi-utca 14. sz.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ב'ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A Világkongresszus Berlinben

Vasárnap délelőtt 1/2 11 órakor nyílt meg Berlinben a *Somre-Sabosz Szövetség első világkongresszusa*. Ritkán gyűltek egybe az utóbbi évtizedekben zsidó vezető személyiségek — az egész világból — oly nagy számban, mint ezen a gyűlekezeten. A litván és lengyel képviselők mellett a francia, angol és amerikai zsidóság kiválóságai foglaltak helyet. Kb. 250 delegátus van jelen és ezrekre menő közönség.

Elnöki megnyitó

Dr. Grünberg Sámuel (Berlin) a Világszövetség elnöke *solem* aléchem-szavakkal üdvözlö az egybegyűlteket; köszönti a vallásos zsidóság vezetőit, a birodalmi, állami és városi hatóságok, a francia és olasz követség képviselőit; a különböző országok zsidó hitközségeinek és szervezeteinek kiküldöttéit. Különös szeretettel és szívveliséggel köszönti a szentföldi delegátusokat. A következő üdvözlő szavakat intézi hozzájuk: *Bajáchem lesőlajm maláché háslajm* — legyetek szerettel üdvözölve ti, a béke apostolai.

Dr. Grünberg ezután vázolja a szövetség céljait. A szent nap megtartása — úgy mond — a vallási, etikai és szociális kihatásaival együtt a Szinaji kinyilatkoztatás egy alapvető parancsa. A zsidóságnak az életforrása és lelke a sabosz, ezt megvédelmezni a Szövetség feladata. Sajnos, a legtöbb ország kormánya elzárkózik a vasárnapi munkaszünetnek a zsidókkal szemben való enyhítése ellen.

A világkongresszus erről a helyről azt a szótartot intézi az összes kultur-nemzetekhez: Adjátok meg a zsidó vallásu polgároknak a lehetőséget, hogy szombathéti megfelfarthassák!

Ami Angliában, Franciaországban és Hollandiában lehetséges, a többi

országokban is lehetséges kell, hogy legyen. Fekete felhők tornyosulnak a Szombat királynőjének égboltozatán, de mégis, a messzi távol nyugaton egy világító csillag sugarai kandikálnak. Az Océánon túl az 5 napos munkahét mozgalma alakult ki, amely a veszélybe jutott szombathéti segítségére lehet. Szövetségünk egyik főfeladata lesz azon örködni, hogy a zsidóság jövője és reménye: az ifjúság, szombathéti nevelésben részesüljön.

*

Ezután *Sobernheim* követségi tanácsos a birodalmi kormány nevében üdvözölte a kongresszust, majd a világ zsidósága nagy szövetségi kiküldöttjeinek köszöntő felszólalásai következtek.

Rosenheim (Frankfurt), az Aguda elnöke, szövetségének szerencsekívánatait tolmácsolja és az Aguda a szombat megvédésére irányuló munkájának anyagát a Világkongresszus rendelkezésére bocsátja.

Dr. *Pacifici* (Florence) héber beszédben az olasz zsidóság támogatását ajánlja fel a Szövetségnek. *Gutschächter* varsói rabbi a varsói, a legnagyobb kelet-európai hitközség és rabbinátus üdvözlését tolmácsolja. Felszólalt még *Schapiro* főrabbi (Kovno), *Hartstark* rabbi (Lodz), a *radzimini rebbe* stb.

A vasárnap délutáni ülésen megalkotották a kongresszus vezetőségét: dr. *Grünberg* (Berlin) elnök; dr. *Drachmann* (Newyork), *Korein Dezsó* (Budapest), *Schapiro* (Kovno), R. *Meyer Berlin* (Jeruzsálem), *Jacob Rosenheim* (Frankfurt) stb. társelnökök.

A délutáni ülés folyamán dr. *Rosenthal* kölni és dr. *Löwenstein* zürichi rabbi a naptárreform ellen szó-nokoltak. Utóbbi beszéde közben érkezett meg *Lucien Wolf* halálának híre. Szónok keresetlen szavakkal méltatta az elhunyt érdemeit.

Korein Dezsó beszéde:

Az esti órákban *Korein Dezsó* emelkedett szólásra. Témája: „*Vasárnapi munkaszünet, egyházi- vagy szociálpolitika*”. Feszült figyelemmel kísérték a kongresszus résztvevői a magyar delegátus igen érdekes előadását.

Bevezetőben a magyarországi *Somre Sabosz* üdvözlését tolmácsolja, majd logikusan felépített beszédében a magyarországi szombattartó zsidóság érdekében 30 év óta kifejtett munkájának tapasztalatait fejtegeti. Míg régebben a vasárnap kizárólag *egyházi munkaszüneti* nap volt és főképpen csak keresztényekre volt korlátozva, addig a modern, a szombattartásra katasztrófálsan kiható vasárnapi munkaszüneti törvény lényegében azon alapszik, hogy az *egyházi motívumokhoz szociálpolitikai okok járulnak*. Ezáltal egy *egységes egyház-szocialista front* alakult, a teljes vasárnapi munkaszünet bevezetésére. Ennek kivételére tehát ugyancsak szociálpolitikai argumentumokkal lehet csak eredményesen harcolni. Ilyen argumentummal akadályoztatott még Magyarországon annak idején a teljes vasárnapi munkaszünet bevezetése; ugyancsak szociálpolitikai motívumokkal sikerült szónoknak Budapest törvényhatóságában keresztülvinni, hogy a fővárosi községi üzemekben kb. 46.000 munkás heti-bérét szombat helyett szerdán fizetik ki. A budapesti szombattartóknak ezáltal az az óriási előny áll elő, hogy az említett sokezer munkás bevásárlása nem koncentráldódik szombatra. Ennélfogva a „*Somre Sabosz*” szöv. feladata a szociális weekend- és antialkoholista mozgal-makat támogatni.

Beszédének folyamán *Korein* viszapillantást vet a magyarországi vasárnapi munkaszünet kialakulására, a következőket mondja:

— A vasárnapi munkaszünet törvényére emelkedésével egyidejűleg, 1891-ben, Frankl Adolf jelenlegi felsőházi tag vezetésével orthodox küldöttség jelent meg Baross Gábor kereskedelmi miniszternél és kivitata, hogy az üzletek vasárnapon Budapesten d. e. 10 óráig, a vidéken 12 óráig tarthatók nyitva. Azóta állandóan résen állunk, hogy pozíciónkat e kérdésben ne gyengítsék. Ennek dacára sikerült ellenségeinknek 1908-ban keresztülvinni, hogy vasárnapon Budapesten csak az élelmiszer üzletek tarthatók nyitva, d. e. 9-ig, vidéken azonban az összes üzletek 10 óráig zárnak. Ez a helyzet azóta nem változott. A teljes vasárnapi munkaszünet elleni harcban testvéri hűséggel dolgoztak velem az én megboldogult barátaim: Dr. Schächter Jakab, Groszberg Lipót (Budapest) és Ullmann Sándor (Nagyvárad); továbbá a budapesti orthodox hitközség jelenlegi elnöke öbudai Freudiger Abrahám és diszelnöke öbudai Freudiger Lipót. Ezen alkalommal erkölcsi kötelességemnek tartom ezen uraknak itt nyilvánítsanak köszönetet mondani.

Korein beszédét viharos éljenzés és taps követte.

*

A hétfői ülésen beszéltek: dr. Ansbacher főrabbi (Wiesbaden), dr. Drachmann (Newyork). Utóbbi hangsúlyozza, hogy a legfontosabb feladat a nagy zsidó tömegekkel a szombattartás fontosságát megismertetni. Felszólaltak többek között még dr. Keller (Newyork), Ascher (Amsterdam), dr. Hildesheimer (Berlin), Bin Nun (Telaviv). — Dr. Neuwirth (Halberstadt) sajnálja, hogy az orthodoxia jelentős része távolmaradtak. Ezzel szemben Bier úr nézete az, hogy az orthodoxia mértékadó köréi teljes mértékben képviselve vannak.

Audiencián a kancellárnál:

Dr. Brüning birodalmi kancellár hétfőn délután audiencián fogadta a világkongresszus elnökét, dr. Grünberget és az elnökség két tagját: Drachmann rabbit (Newyork) és Korein Dezsőt. A kancellár, államtitkárja társaságában, rendkívül szívélyesen fogadta a küldöttséget, mely rámutatott a tervbevitelt naplóreform és a vasárnapi munkaszünet által a hitű, szombattartó zsidóságot érő sérelemre és orvoslást kér. Válaszában a kancellár kifejtette, hogy ő mint vallásos katolikus rokonszenvvel kíséri a vallásos mozgalmakat és oda fog hatni, hogy a naplóreform ügyében a zsidó álláspontnak internacionális úton érvény szereztessek.

A küldöttség a kancellárnál való tisztelgésről jelentést tett a kongresszusnak, mely az eredményt lelkesedéssel tudomásul vette.

A kongresszushoz rengeteg üdvözlő távirat érkezett. Többek között Sonnenfeld, Kuk jeruzsálemi főrabbi és a szabadgorai rebbe küldték üdvözlőiket. A pesti izr. hitk. is meglehangú táviratban üdvözölte a kongresszust.

További tudósítás a jövő számban.

Az orthodoxia nem lépett be a „M. Zsidó Unióba“

Kedden, f. hó 26-án a köv. kommunikét tették közzé:

„A pesti izr. hitközség székházában ma alakult meg Magyar Zsidó Unió név alatt a hazai zsidóság szervezeteinek központi bizottsága. Az értekezletet báró dr. Kohner Adolf, az Izraeliták Országos Irodájának elnöke hívta egybe, aki megnyitotta beszédében a szervezkedés céljait az azt tüzte ki, hogy újra felvesse a háború óta megszakított kapcsolatot a felekezet külföldi szervezeteivel, a felekezet egyetemes erkölcsi érdekeinek szolgálatában és a hazai zsidóság kulturális, emberbaráti és szociális intézményeinek érdekében. Megalakulása után a központi bizottság jóváhagyóan tudomásul vette a báró dr. Kohner Adolf, Stern Samu udvari tanácsos, hitközségi elnök, Vészi József felsőházi tag, Sándor Pál, Dési Géza dr. országgyűlési képviselő és dr. Szabolcsi Lajos által tett eredményes előkészítő lépéseket.“

Bár a kommuniké „a hazai zsidóság szervezeteiről“ szól, megállapítjuk, hogy csupán nem-orthodox alakulatról van szó és a hazai orthodox szervezet semmilyen formában nincs képviselve a Magyar Zsidó Unióban. Ezen megállapításunk egyébként a kommunikében felsorolt nevek-ből is világosan kitünik.

ארטה. כשר
VÉNUS
ételzsir
Snyders győri orth. főrabbi ur hechsereivel ellátva és
Vénus ételolaj
kiváló minőségben minden fűszer csemege- és élelmiszer-üzletben kapható. Gyártja:
OLAJMŰVEK RT.
Kohn Adolf és Társa
Győr - Budapest
VII., Erzsébet-körút 6.
TELEFON JÓZSEF 383-11.

A HIRES STAUFFER
orth. כשר sajtgyártmányok ismét kaphatók
Neser dobozos emmenthali, Cvi (Szarvas) dobozos emmenthali, Block emmenthali, Trappista, Kastély, Bástya világmárkák. Mindenütt kaphatók.
Központ: Stauffer és Fiai sajtgyárak, Répcelak.

BEIRATÁSOK a VERŐ-féle nyilv. jogu KERTI ELEMI ISKOLÁBA
INTERNÁTUS 5-10 éves gy. részére SZIKLÁS S. Ig. vezetésével. **SPIELSCHULE** 3-6 éves gyermekeknek.
Idegen nyelv, zene, mozgásművészet, sportok. Benflakók, félbenflakók, bejárók. Szabadlevegős fanítás. **VI., Benczur (Nagy János)-ucca 23.** Automata 169-80.

Csodaszép parókák
Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!
Pock Károly
hölgyfodrász
Budapest
VI. Andrásy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

Uj orth. Szeretetotthon

Minden paradé és avató ceremónia mellőzésével kezdte meg áldásos működését 06 15-én a budapesti orth. Chevra Kadisa elnökségének céltudatos munkája által létesített Szeretetotthon. A Városmajor-kórház közv. szomszédságában, a Svábhegy alján, egy csodálatos kies kert közepén emelkedik a gyönyörű szép intézmény, melyben elhelyezést találhat szegény, gazdag hittestvér, aki a Tóra árnyékában ki akarja pihenni küzdelmes életpályájának fáradalmait. Virágillatos, napvilágos termekben és szobákban találnak elhelyezést egyes személyek és házastársak. Együtt van itt minden, ami az itt tartózkodást kívánatosá és kényelmessé teszi.

Rajshajdeskor tekintette meg a budapesti orth. hitk. elnöksége az orth. intézmények vezető férfiával együtt a Szeretetotthont. Freudiger elnök a fővárostól távol lévőnek az elragadtatás szavaival dr. Friedmann Izidort, a chevra elnökét. Ez az intézmény — úgymond — örök időközön át a zsidó szív nemességét és a zsidó lélek áhítatos szeretetét fogja hirdetni. *Jehi rócajn selisre sechino bemászé jedéchem...*

Egy talmudi hely a dekoltázsról és a strandfürdőről

Irta: Fuchs Lipót.
biharkereszteszi főrabbi.

נמרא נישן דף צ. . . מדת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוץ ושווה בשוק ופורמה משני צדדיה (פרושי): אצל אצילו יריה כדרך ארומיות שבצרפת שבשרן נראה מצדיה ורוחצה עם בני אדם. עם בני אדם סלקא דעתך (פרושי): איך רגלים לדבר שזונה היא ואסורה לה והתוס' פירושו: אצילו אדם רע אינו סובל זה מאשתו או אצילו קלה שבקלות אינה עושה כן) אלא במקום שבני אדם רוחצין (פרושי): והוא נכנסם לעיניהם לאחר יציאתן כשהן לובשין בגדיהן.

— Héber eredetiből —

Gitin traktátus utolsó misnájában az olvasható, hogy *Bész Samaj* szerint a férj csak akkor váljon el a feleségétől, ha valami erkölcsbe ütköző tettet követett el. *Bész Hillél* felfogás értelmében azonban még akkor is megtehető, ha másféle oka van az elégedetlenségre. Evvel kapcsolatban a gemóroban következő kijelentést találjuk *R. Méir* nevében: Az asszonnyal kapcsolatos férji érzékenységek hasonlatosak a táplálkozásnál mutatkozó kényességi fokokhoz. Van olyan ember, aki kiönti az egész serleget, ha légy röpiült beléje. Így cselekedett *Pópusz ben Jehüdo*, egy féltékeny férj, aki bezárta a feleségét, ha útra kellett kelnie. Viszont van olyan ember, aki a serlegébe beesett legyet kidobja s a bort tovább issza. Ilyen az emberek átlaga az asszony dolgában, természetesen találja, hogy családtagjaival s rokonaival beszélget. És végül van olyan ember, aki a

serlegébe beesett legyet nem veszi észre s zavartalanul iszik tovább. Ilyen az erkölestelen férj, aki látja, hogy felesége az uccakon járkál fedetlen fővel, nyilvánosságnál végzi szövesi teendőit, ruhája nyitva mind a két oldalon s fürdik a férfiakkal. (Fürdik a férfiakkal, hogy juthat ilyesmi eszedbe? kérdi a Talmud. Felelet: ott, ahol a férfiak fürödnek.) Ilyen nőtől való elválás, vallási parancs.

E talmudi szöveg magyarozatánál *Rási* a következőket mondja:

Pópusz ben Jehüdo eljárása méltatlan dolog, mert azáltal gyűlölet keletkezik közöttük s az asszony parázna lesz.

Azt a kifejezést „nyitva a ruhája két oldalon“, következőképen írja körül: „Hónalja alatt, úgy mint a franciaországi nem-zsidó nők, akiknek a teste oldalon keresztül látható“.

„Fürdik a férfiakkal, hogyan juthat ilyesmi az eszedbe?“ — *Rási* így bővíti ki a kérdést: „hiszen ez esetben erkölestelen s nem élhet vele.“ *Tajszevesz* pedig következőképen kommentálja: „hiszen ezt a legerkölestelenebb ember se túri s ezt még a legléghőbb asszony sem teszi“.

Az pedig, hogy fürdik ott, ahol a férfiak fürödnek. *Rási* szerint úgy értendő, hogy akkor megy a vízbe, amikor a férfiak kijöttek s öltözködnek.

Orth. zsidó
leányinternátus
Páris kertvárosában,
Robinsonban.
A művelt és vallásos zsidó családok leányai részére már a folyó iskolaév kezdetével a kontinensnek egy, hézagpótló nevelő intézetet nyitok. Szigorú vallásosságom megbízhatóságára az erdélyi orth. rabbik bármelyike szívesen ad információt. Az intézet Páris kertvárosában: Robinsonban, 3 holdas park kastélyában nyer elhelyezést. Havi díj (lakás, ellátás, mosás, orvos, francia stb.) 1000 francia frank. Tájékoztató: a francia középiskolák október 1-én, a felsőiskolák okt. 15-én nyílnak. Prospektussal szolgálók. Megkereséseket szeptember 1-ig **Hateg** (Hát-szeg), Románia azontúl pedig **Villa Geneviéva 14 Ad de Robinson, Robinson bautieu de Paris** kérék. **Dr. SZARVAS JAKABNÉ, Hateg,** Románia.

Minden bővebb fejtegetés nélkül ismertetem a Misna, a gemóró, *Rási, Tajszevesz* e szavait amelyek lesújtó ítéletet tartalmaznak a mai divat-lehaság ellen. Talán, ha rabbijaink a következő évben kellő időben népszerűen fogják ismertetni az ilyenfajta talmudi erkölestani ásatásokat, akkor esetleg némely helyen sikerülni fog megszüntetni az izléstelen női dekoltázst és erkölestelen strandfürdözést.

Machzorok imakönyvek gyapjutaszok templomi-aranyhímzések
legolcsóbb árban kaphatók.
Most jelent meg!
Fohász (Tchine)
minden alkalomra, magyar nyelven
STEINER ÁRMIN
könyvkereskedése
Budapest, Király-u. 8.

A szülők feladata

Mint a *chéder*-ügy iránt melegen érdeklődő és egyben érdekelt fél is, bátor vagyok a Schreiber Sámuel úr által felvetett és többek által megbeszélte témakörhöz hozzászólni:

Ismerek nagyon kiváló melamedot, ki elzött kereskedő volt és ennek ellenére, sokkal nagyobb eredményt ér el, mint kollégája, ki világleletében más, mint melamed nem volt. Hiszen rabbijaink és metszőink közt is vannak számosan, akik mostani szent hivatásukat megelőzően mint kereskedők, gazdálkodók tevékenykedtek és ennek dacára, vagy éppen ezen okból, nagyon derekasan állják meg helyüket, sőt előkelő pozíciókat foglalnak el abban a karban, melybe belekerültek.

Ez nagyon helyesen is van így, mert a *Tóra koronája* (*keszer tajró*) szabadon áll, mindenki elérheti, aki vágyik utána. Ez a mi szent hitünk nagy demokráciája.

Bölcsseink a szeretetet több osztályba sorozzák: az első fok,

mellyel I-tent kell szeretnünk, a második, mellyel gyemekeinket szeretjük, a harmadik pedig, mellyel gyermekeink tanítóját, ki őt a Tóra szent törvényeire oktatja, kell szeretnünk.

Van-e sok szülő, ki joggal állíthatja magáról, hogy a gyermeke után mindjárt annak melamedja következik a szeretetben, mely abban nyerne kifejezést, hogy becsületesen honorálja, kellő tiszteletben tartja, fáradságos munkáját méltányolja és igyekszik a házban, a családban a melamed tanítását gyermekeinél alátámasztani?

Mi szülők vagyunk hibásak benne, ha nem teljesítjük azt a követelményt, hogy *legalább* anynyi tiszteletben, megbecsülésben és elismerésben részesítjük a melamedot, mint a világi tanítót. Mondjátok meg nekem szülők, miért oly elhagyatott a szegény melamed, miért oly sivár a chéder? Erre mentséget nem talállok.

A tanítás rendjén változtatni, szerény nézetem szerint, nem sza-

bad; a szent Tóra ősbib, mint maga a világ, de azért *mindig új*; jöhet bármily kor, bármely „mai idők”, a Tan nem változik, tehát haladjunk azon az ösvényen, melyet örökül kaptunk elődeinktől.

Nincs szükség tananyag változtatásra. Ha a fiú már jól érti a melamedot, akkor a tanulás oroszlanrészét a *gemoró* képezze, mert abban benne van „*Tenach*” is, „*müszor*” is, aki egy kis jártasságot szerez a Talmudban, az már maga is tanulhat Tenachot és müszort; fordítva azonban nem megy.

Összegezve a mondottakat: füszernek nem árt, sőt használna egy kevéske bors, a tanulás ereje és veleje azonban maradjon a *gemoro-tajsofojisz*, a többi pedig csak köret. A tengely, melyen az egész úgynevezett forognia kell, a melamed és chéder anyagi és szellemi megbecsülése; ez pedig rajtunk múlik, szülőkön, kiket I-tent gyermekekkel áldott meg és kötelességünk tette, hogy az ő törvényei szerint felneveljük őket. Szavak helyett tehát tetteket kérek testvéreim!

Herskovits Farkas

az edelényi orth. hitközség alelnöke.

mes szívével pillanatig sem gondolkodott, hanem maga mellé vette a koldust, bundájába takarta s tovább kereste a kifelé vezető utat. A koldus dermedéséből magához tért, könnyű szírel mutatta meg a helyes ösvényt. Mielőtt elváltak, bámulva nézett a Jöherceg a koldusra, kinek alakja kiegyenesedett, meg-nőtt és így szólt: „Az égi tanácsban elhatározták, hogy Te leszel a birodalom császár-királya, nemes szíved van. Engem küldtek ezért, hogy koldus alakjában próbára fejem jószívűségedet. A próbát megállottad, megkönyörültél rajtam, király leszel!” Eltűnt az ősz, aki a néphit szerint Eljöhü próféta volt...

II.

Galicia egyik határszéli városkájában unalmasan járkal vartáján egy zsidó katona. Egyszerre ismerős, zümögő hangok ütnek meg a fülét: nagyünnepi imák dallama. Fájdalmas érzéssel szökik át a gondolat agyában: igen, ma Jomkipür van, a legnagyobb ünnep és ő fegyverben áll vartán, míg otthon tálsziban burkolva imádkoznak. Jó darabig sétál fel s alá nagy léptekkel, mind közelebb érve az egyszerű imateremhez, ahonnan a benső hangok kihallatszottak. Végre nem tudott

ellentállani a templom utáni vágyának, puskáját a fabódéba, a vartába állítva, az imádkozók ablakához állott, jó 150 lépésre az örhelytől. Elfeledve a napiparancsot, hogy a napokban maga őfelsége jön ellen-örző szemlére.

I. Ferencz József tényleg eljött ellenörző szemlére. Közéleg az örhelyhez a tisztekekkel. Ezek remülve látják a letett fegyvert s a távoli katonát. Ő Felsége vállára emeli a fegyvert, a tiszteket csendre inti és mint az ő szokta, nagy léptekkel közeledik a háttal álló katonához, benéz az ablakon s megilletődve látja az imádkozókat, kiknek áhitata a vartán álló katonát mulasztásra, kötelességszegésre bírta. Képzeltető a katona remülete, midőn megfordult... Még aznap este halálra ítélte a törvényszék, hogy másnap végrehajtsák is rajta. Kora reggel bitófa elé vezették az elíteltet s az utolsó pillanatban érkezik meg Ő Felsége és a katonához közeledik, kinek homlokát megérinti! Már pedig, kit a király megérint, azt nem szabad kivégezni többé.

E napon elrendelte Ő Felsége, hogy ezentúl Jomkipürkor a zsidó katonák mentesek legyenek a szolgálattól.

Lucien Wolf

London, aug. 23. Lucien Wolf, a híres zsidó politikus, az angol zsidó külügyi bizottság főtitkára és történetudós, szombatn 73 éves korában meghalt.

Történelmi hivatás magasságába emelkedett. Nem egy parlamenti többségből alakult kormány felelős külügyminisztere halt meg. Nem államfő nevezte ki. És mégis minisztere volt egy elnyomott népnek. „felelős külügyminisztere” millió szenvedő zsidónak. Őt cselekedete és tehetősége emelte oda, a diaszporában élő zsidónép szuverenitása erősítette meg magas stallumában. Népünk külügyeinek élén haladt évtizedeken át. Hadserege: az igazság. Fegyvere: a jog. Politikája: az egyenlőség.

Egyénisége predestinálta vezérszerepre. Államférfiakat túlszárnyaló súllyal szerepelt. Szószéke ott volt, ahol az antiszemitizmus ütötte fel fejét. A diplomatak tapintatos érzéke élt benne. A formák szépsége nyelvében, írásában, cselekedetében. Okos, elővigyázatos, óvatos, mérsékelt és bölcs volt. Járt a európai udvarokat, hogy biztosítsa felekezeteinek jogait.

Az emberi nagyság megfordított arányban áll az optika törvényével. Mert míg szemünk a tárgyakat távolból látják kicsinyeknek, addig az ember csak távolból nagy. De vannak kivételek. Lucien Wolf már életében tömegek fölé emelkedett. Lucien Wolf már életében történelmet jelentett, halálában pedig egyik lezárt fejezetét az újkori antiszemitizmus elleni küzdelemnek. Érvek és eszmék fegyvereivel küzd. Humanisztikus világnézetnek üdítő

áramlata csapott minden állam tanácskozó termébe, ahol ő fel-emelte a zsidóság érdekében védőszavát. És Izrael jogharcosa maradt mindenkori, az ifjúkor forró hevében, úgy, mint az akkor hamvadó tüzén.

Lucien Wolf 1857-ben született Londonban. Már 17 éves korában újságírói tevékenységet fejt ki. Archeológiai tudása és történelmi munkálódása emelte őt a *Jewish Historical Society* elnöki székébe.

1890-ben és az azt követő orosz üldözések idején, valamint a kisenevi pogrom alkalmával és Kelet-európa minden zsidóellenes mozgalma idején felemelte vétékszavát.

1917-ben főtitkára lett a *Board of Deputies for British* külügyi bizottságának, és résztvett a párisi békekonferencián, a versaillesi béketárgyalásokon, tárgyalásokat folytatott a kis ententtal, és véleményező jogkört szerez a népszövetségnél. Küzdött a kisebbségi jogok respektálásáért, küzdött a háború után az új államokban felszínre került hontalanság és ezzel járó kiutasítások ellen. A tömegemigráció ellen. Beleszólt az 1919. évi ukrainai embertelen mészárlásokba, *Pelljura* hadsereg pogrom-orgiaiba (Osztrulitschban 80 embert mészároltak le, 1200 házat felégettek, Proskurov és Felsch-tinben májusban 600 zsidót, Zytomirban apr. 22-én 317 zsidót, Kamembrodiban július havában 250 zsidót öltek meg és fosztottak ki. Beleszólt a lettlandi kiutasításokba, ahol 20.000 zsidót utasítottak ki. 1920-ban felemelte szavát Bajorország kegyetlen rendelete ellen, mely szerint 1914 augusztus 1 után jött zsidóknak 5 nap alatt kellett volna elhagyni az országot. 1929-ben, amidőn *Jemen* arab félsziget déli részén zsidóüldözés kapott lábra, ennek az ő közbelépése vetett véget. Ő volt az,

aki az *Angl. Jewish Association* ülésén 1928 novemberben kijelentette, hogy amennyiben Romániában a román kormány nem fogja közmegelegedésre elintézni a 24.000 zsidót számláló „hontalanok” közjogi helyzetét, akkor a Népszövetséghez fordul segítségért. A memorandumot kénytelen is volt benyújtani, és intervenciója lényeges eredménnyel járt. Beavatkozott az orosz vallásüldözésekbe. Az argentiniai zsidó kolóniák ügyét a kitűnő Leonard G. Montefiore-val egyetemben ő tartotta szemmel.

Legutóbb a borsai és máramarosi zsidóüldözések alkalmával nyújtott át memorandumot a román kormánynak, amely a vizsgálat befejezése után ama hivatalos választ adta, hogy az antiszemita agitátorokat és a tetteseket elfogták és szigorú büntetéssel fogják sújtani.

1927-ben világszerte ünnepelték 70 éves születésnapját. A nála tisztelő bizottságnak azt mondta, hogy a zsidóság egyenjogúsítása immár a keleti államokban is a teljes megvalósulás felé halad, „ma már nincs a keleti országokban sem parlament, melyben zsidó ne volna képviselve”.

1928 okt. 21-én ünnepelte a külügyi bizottság (Joint Foreign Committee) Londonban a Westminster Palaisban, fennállásának 50 éves évfordulóját, amelyen Montefiore kijelentette, hogy „sok állam külügyminisztere büszke lehetne, ha hasonló értékű munkát tudna saját államában felmutatni. Amit Lucien Wolf Kelet-európában tett, az a zsidóság történetében fel lesz jegyezve”.

És most, amidőn eltemettük benne azt, ami halandó volt, omoljon gyászszámolyra az a százezer névtelen, kiknek jogot szerzett és kiknek életét mentette meg. Dr. Groszmann Frigyes.

והשתיה כרת !!!

תחת השגחת בי ד צדק דקהל יראים בודאפעסט

Hazai Likőr, Rum- és Szeszárugyár r.-t.

Budapest, VI., Forgách ucca 9/b.

Telefon: Aut. 913-37, 913-42.

A budapesti aut. orth. hitközség rabbiságának legszigorubb felügyelete mellett, borpárlet kizárásával, feltétlenül megbízhatóan gyártott és párolt, hechserral ellátott összes szeszes italok, pálinkák, likőrök és rumok kaphatók.

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Sajftim, Elül 6. VI. Perek.

Gyertyagyújtás (Bpest): 6 óra 15 p.

שבת kimenetele " 7 " 10 "

סוף זמן כריאת שמע: 7.25

— Sabosz Süvő-szülgő Bpsten: בנידי כחונה נתנו ליהנות בהן (Jóma 68, Menóchajsz 40).

— A TÖRÖKSZENTMIKLÓSI HITKÖZSÉG HARCA. A törökszentmiklósi hitközség, mely konzervatív intézményei dacára, a neológ szervezethez tartozik, több ízben elhatározta már jellegváltását; a határozat keresztülvitele azonban mindannyiszor formai akadályokba ütközött. A hitközség főbbja, dr. Herschkovics József, amikor néhány év előtt állását elfoglalta, ki is köztette, hogy a hitközség tartozik a legrövidebb időn belül jellegét változtatni és mivel ez mindezt meg nem történt, levonta a konsekuensiát: peszách után elhagyta a községet. Hogy átmenetileg a főbbi ottmaradását lehetővé tegyék, a közgyűlés elhatározta, hogy 5 éven át kiutalja a fizetését akkor is, ha lelkiismereti aggályai miatt egyelőre funkciót nem teljesít. A neológ elem fellebbezésére a XVI. községkerületi bíróság hatálytalanította a közgyűlés ezen határozatát. Ez ellen a hitközség túlnyomó, konzervatív többsége semmisségi panasszal élt a felügyelő bizottsághoz. Panaszukban hangsúlyozták, hogy a községerületi bíróság túllépte hatáskörét és a hitközség autonómiáját megsértette. Mértékadó körökben nagy érdeklődéssel tekintenek a fejlemények elé és jóindulattal kísérik a hitk. harcát az orth. jelleg érdekében.

— A ROSHASONÓ MÁSODIK NAPJÁRA KITÜZÖTT BIRÓSÁGI TÁRGYALÁSOK ELHALASZTÁSÁT KÉRIK A ZSIDÓ ÜGYVÉDEK. Számos budapesti zsidó ügyvéd bírósági idézést kapott szeptember 24-ére, Roshasonó második nap-

jára. Főként perfelvételeket tűztek ki erre a napra a központi járásbírószágon. Minthogy ez az intézkedés több ügyvéd vallásos érzését sértette, megkérték az egyes bírói csoportok vezetőit, hogy más napra tűzék ki a tárgyalást. Ezt a kérésüket azonban nem teljesítették, mire a központi járásbírószágot vezetőjéhez fordultak, aki szintén arra az álláspontra helyezkedett, hogy a zsidó-ünnep nem elég ok a tárgyalásnak elhalasztására. A járásbírószágot elnöke állítólag úgy nyilatkozott, hogy a vallásos érzésnek eleget tettek azzal, hogy az ünnep első napjára nem tűztek ki tárgyalásokat. Állítólag körrendelet útján értesítette is az elnök a csoportvezető bírákat, hogy szeptember 23-án ne tartsák meg ezeket a tárgyalásokat, de a szeptember 24-re kitűzött tárgyalásokat okvetlenül tartsák meg. Az érdekelt ügyvédek ezért a napokban küldöttségben keresik fel a központi járásbírószágot elnököt és kifejtik előtte azt az álláspontjukat, hogy a két nap között nincs különbség és így vallásos érzésüket sértené, ha az ünnep 2. napjára kitűzött tárgyalásokon meg kellene jelenniük.

— A BUDAPESTI ORTHODOX GYERMEKOTTHON (chéder) vezetősége ezennel értesíti a szülőket, hogy a 4—6 éves gyermekek részére már néhány év óta fennálló és eredményesen működő intézmény szeptember 1-én újra megnyílik. A Gyermekotthonban a kicsinyek szeretetteljes gondozásban és igaz zsidó szellemű nevelésben részesülnek. Beiratás d. e. 9—12-ig, a Tiferesz Bachurim-ban (Kazinczy u. 52).

— AZ ANGOL KORMÁNY VÉDEKEZIK GENFBEN. A népszövetség mandátumbizottsága — mint ismeretes — megvizsgálván a múltévi augusztusi zavarok körülményeit, rendkívül éles kritikával illette az angol mandatárius hatalmat. Az angol kormány most megjegyzéseket tett a mandátum-bizottság jelentésére. A megjegyzésekben különösen azt sérelmezi, hogy a bizottság több hitelt adott a Jewish Agency memorandumának, mint az angol kormány jelentésének.

— JERUZSALEMBŐL RENDELHET MINDENKI SZENTFÖLDI ESZROGOT. R. Jechiel Katan Klein Jeruzsálemből, aki tavaly személyesen jelent meg Budapesten, a Szentföldről hozott eszrogokkal, az idén az expedíció egyszerűsítése céljából egyenesen Jeruzsálemből küldi egyesek címére a szentföldi eszrogot és lilovot. A direkt küldés által mindenkinek módjában van a legmegbízhatóbb eszrogot kapni egyenesen Jeruzsálemből, ahol azt R. Jechiel Katan Klein közvetlenül a szentföldi zsidó termelőkől szerzi be, még pedig olyanoktól akik R. Chájim Sonnenfeld felügyelete alatt minden vallási előírásnak megfelelően végzik a Szentföld gyümölcsének termelését. Az eszrogok az idén sokkal szebb minőségben kerülnek forgalomba és hogy senkinek se legyen aggálya a minőség iránt. R. Jechiel Katan Klein a csomagokat az összeg előzetes beküldése nélkül, nyitva küldi a rendelők címére, akik csak a csomagok megérkezése után egyenlítik ki postán az árát. Az ár, eszrog, lilov és hódosz teljes felszereléssel, portóval együtt 8 pengő, tíz darab rendelése esetén darabonként 6 pengő. Az összeg későbbi átutalásának egyszerűsítése végett az eszrogok ára a Mult és Jövőhöz is küldhető. Rendelések címe: R. Jechiel Katan Klein, Jerusalem, Boté Ungarn 150.

— SOK PÉNZUK VAN A NÉMET ANTISZEMITÁKNAK. A Frankfurter Zeitung jelentése szerint a Hitleristák a választásig, azaz szeptember 14-ig 34.000 gyülekezetet fognak tartani. Nyílt titok, hogy minden szónokot díjaznak, átlag 50 márkát kap és így a választási költségek legalább 2 millió márkát tesznek ki. Ezt a pénzt antiszemita gyárosok boesátják rendelkezésre.

— VÁDAK A ROMÁN BELÜGYMINISZTER ELLEN. Több bukaresti lap okmányszerzőn bizonyítja, hogy a vasgárda-huligánok a belügyminiszter rendelkezési alapjából pénzt kaptak, úgyszintén szabad vasúti jegyet engedélyeztek nekik. A megvádolt Vajda-Vojvoda miniszter eddig nem reagált a támadásokra.

— ZSIDÓ BEVÁNDORLÁS KANADÁBA. A most megjelent statisztika szerint az 1929. év második felében 2087 zsidó vándorolt Kanadába. Az 1930. év folyamán havonként átlag 300—400 zsidó bevándorló kap engedélyt. Huszonhat év alatt, 1901-től 1927-ig összesen 10.846 zsidó vándorolt be. A kanadai kormány felfüggesztette egyelőre a bevándorlást, mint ezt a lapok írták, de ez a tilalom nem vonatkozik a zsidó bevándorlóknak adott engedélyekre.

— Tálliszok és egyéb kegyeszek elsörendü és olcsó tisztítója:

„FAVORIT“.

— A BUDAPESTI TIFERESZ BACHURIM vasárnap délelőtt tartotta meg ezévi rendes közgyűlését, melyen az előjáróság évi jelentését ismertették, majd a szeptember 7-i választás jelölő-bizottságát választották meg: Frank Ábrahám, Raab Márton, Kollmann Manó, Neugevürtz Lipót, Kövesi Béla. A közgyűlés elhatározta, hogy Reich Koppel főbbi, a T. B. elhunyt díszelőnek emlékére az egyesület templomában emléktáblát helyeznek el. Heiden Géza lelépő elnöknek egyhangú lelkesedéssel köszönetet szavaztak sok évi fáradhatatlan és buzgó vezetői munkásságáért és öt meleg ünneplésben részesítették. Szombat délután az egyesület töltszűfoltóságig megtelt templomában

Heiden Géza tartotta meg esküvéje előtti nagyszerű charifjusz dróso-ját. Majd minchó után Meisels Dávid sátoraljaúj helyi szefard főbbi tartott másfélórás tartó oly kitűnő előadást, amely a hallgatóság figyelmét mindvégig lekötötte és amely, azoknak, akik hallották, sokáig felejthetetlen fog maradni.

— „CION BÖLCSEI“ HORVÁTUL HAZUDNAK. Horvátországban kevés a zsidó s eddig nem panaszkodtak az antiszemitizmus ellen. Most az a hír érkezik Zágrábból, hogy egy dalmáciai teológiai tanár horvát nyelvre fordította a hírhedt „Cion bölcsei“ című aljas hamisítvány-röpiratot, ahol szó van arról, hogy a zsidóság vezetői összegyűltek a szabadkőművéség megerősítésére, a kereszténység tönkretételére és a zsidó világalalom fenntartására. Jellemző az is, hogy a röpiratot egy eucharisztikus kongresszus alkalmából hozták forgalomba.

— A BERLINI ZSIDÓ HITELSZÖVETKEZET KIELÉGÍTŐEN MŰKÖDÖTT. Két évvel ezelőtt alakult „Ivria“ néven zsidó hitelszövetkezet. Célja zsidó iparosoknak, kereskedőknek és egyáltalában a közép osztályhoz tartozóknak, akiknek a nagybankoknál kilátásuk nincs hitel elnyerésére, segítségére lenni a létküzdelemben. A szövetkezet élén a berlini hitközség elnöke, Kareski áll. Az „Ivria“ most számol be két

évi működéséről. 36 millió marka forgalmat bonyolított le s 14.000 M tiszta hasznot mutat ki.

— EMLÉKÜNNEPÉLY. Sopronból jelentik: Megb. Grünwald Manó főbbi sirjánál fia, Grünwald Józsu, meráni főbbi az elmúlt csütörtökön kiváló szónoki készséggel felépített emlékeszédet tartott. Kiemelte édesatyja páratlan emberi erényeit, nagy tudását, szorgalmát és szerénységét. Nemes tulajdonságai és munkássága révén fejlődött — úgy mond — a soproni ortodoxia az ország egyik jelentékeny hitközségévé.

— A JERUZSALEMI KAJLEL magyarországi kiküldöttje Szamet Chájim Budapestre érkezett. A közönség rendelkezésére áll Baumann Dávidnál, Károly király út 7.

— GYÁSZESET. Galántáról írják nekünk: Jesivánk egyik jeles növendéke Majse Czwi Löwinger חַי (Galánta) súlyos betegség után, 22 éves korában, szombaton elhunyt. Vasárnap temették az egész községe részvételével. A főbbi távollétében, az elhunyt egyik rokona, Stern Izidor (Komárno) búcsúztatta megrázó szavakkal. A jesiva nevében Eckstein Adolf (Pápa) esetelte az oly korán elhunyt erényeit, szorgalmát, vallásosságát és elzokogta a nagy csapás fölött az intézet s növendékeinek rendkívüli fájalmát és vesztéségerzetét. — חַי

Budapesti aut. orth. izraelita hitközség.

2371/1930. sz.

Hirdetmény a rituális fürdő megnyitása tárgyában.

Alulírott előjáróság ezennel közhírré teszi, hogy a VII., Kazinczy-utca 16. szám alatt ujonnan felépült, a hitközség tulajdonát képező, I., II., III. osztályu, rabbiságunk felügyelete alatt álló

női- és férfi mikvó (rituális fürdő)
f. évi szeptember hó 9-én (kedden) megnyílik
és rendeltetésének átadatik.

A hitközségi tagok szeptember hó 1-től 4-ig (hétfőtől-csütörtökig) délután 2—6 óráig a mikvót és egyéb helyiségeit megtekinthetik. — E célból a helyszínen a jelzett időben közegeink a szükséges felvilágosítással fognak szolgálni.

Budapest, 1930. évi augusztus havában.

A budapesti aut. orth. izr. hitközség előjárósága.

Weisz Mór orthodox **שני** sütődéje
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: József 423-65.
Tarhonya, makaróni és levestészták a legújabb gyártmányaim.
Gyors és pontos kiszolgálás! Kérjen árjegyzéket!

Megérkeztek az
**ősz selyem szövét és
bársony ujdonságok**
az olcsóságáról
előnyösen ismert
SPITZ HERMANN
divatruházában,
Budapest, VII. Erzsébet-kr. 34
A Royal Orfeummal szemben.
(Szombat és ünnepnap zárva.)
**Óriási választék minden
cikkben. — Olcsó árak.**

— **Női és estélyi ruhák festése és
fiszítása** „FAVORIT”

— **ABAUSZÁNTÓRÓL** írják: Hitközségünk sales-szüdesz keretében búcsúzott *Herstik Márton* főkántorunktól, kit a halasi hitk. hívt meg. Többek között *Engel Péter* hitk. elnök és *Weisz Adolf* intéztek a főkántorhoz beszédet és fejezték ki a hitközség sajnálkozását távozásá fölött. *Herstik Márton*, az iránta megnyilatkozott rokonszenvenet meghatóan köszönte meg.

— **Kilósrúha házilág kezelve
chlór nélkül mosva** „FAVORIT”

— **ALKALMI SZÓNOKLATOK.** *Roth Fülöp* vajdácskai főrabbi az elmúlt szombaton *Sárospatakon* nagyszabású templomi szónoklatot tartott, melyben a *Tomché Jesivósz* eszméjét hatáson propagálta. *A meggyőző beszéd hatása alatt a hitk. előjárósága elhatározta, hogy rövidesen megrendezi az eddig elmulasztott Tomché Jesivósz-Saboszt.* — A *miskolci Tiferesz Bachurim*-ban *Ehrenfeld Jenő* rabbijelölt ugyancsak a múlt szombaton sikerült szónoklatot tartott.

Iskolakönyvek

az ország összes iskolái részére
kaphatók **Müllernél**
Budapest, Landon uca 2.
Tálószim, Máczajrim, Szoform

Orsz. Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

Postacsekkszám 40.530

A kim. összegekhez hozzájárultak:
Gyöngyös: Orth. Hitk.: Kesztenbaum Jakab 5.10, id. Berkovics 4.40, Mandl Jakab 3.50, Grünfeld N. 2.54, Braun D. 2.28, ifj. Berkovics 2.24, Weiszmann P. 2.18, Illés A. N. N. 2-2, Adám D. 1.68, Bischitz E., Lichtig 1.50—1.50, Grünfeld Zs. 1.58, Raab J. 1.62, Kahán Márton 1.44, Blau M., Steiner E., Seidner J. 1.40—1.40, Schütz B. 1.32, Adám M. 1.30, Jungreis S. 1.16, Wiedner Á. 1.12, Simonovics 1.08, Groszmann S., Herskovics B., Lichtmann M., Present D. 1-1. Kisebb adományokból 10.06.

Gy.-Pata: Reich M. 8, Kálmán J. elnök 6.50, Weisz Z., Kálmán D. 3-3, Rottenstein M. 2.50, Steiner J. R.-sztmárton, Rusznák I. Szuicsi 1-1.

Győr: Templomi snoderózás: Synders Bernát főrabbi 1, Gestetner Lajos 15, ifj. Schimmel Mór 12, Schwartz Izidor 10.90, Neu Herm. 10, N. N. 25, dr. Lemberger Albert 8, Salzer Izidor 7, Frankl Ferenc 6.50, Deutsch Mór 5.70, Deutsch Nándor 5.50, Deutsch E. rabbi 5.30, Rosenfeld József 6, Lustig Árpád 5.70, Löwinger Gyula 5.40, Grünwald Zsigmond, Grünwald Jakab, Neuhauser Kálmán, Spitzer Illés, Mendelsohn Ármán, Halpert Bp., Spitzer Arnold 5-5, Baumel József 4.80, Fischer Ármán 4.10, Frankl Fülöp, Krausz L. Lánkapuszta 4-4, Koralek Lipót 3.80, Deutsch Jakab 3.70, Gestetner Nátán, Fleischmann Jakab, Koralek Miksa, Stern Márkus, Raab Nátán, Bányai J. 3-3, Grünwald Lipót, Windholz Miksa 2.70—2.70, Berán Hermann, Frankl Jakab, Raab Márton, Salzer Gusztáv, Schimmel Ferenc, Singer Bácsa 2-2, Krausz Gyula 1.70, Brück M., Steuer Jenő, Frankl József 1-1, Kisebb adományok 3.68.

Győr: Bész Hamidrás: Holzer Jakab 10, Hartstein Abr., Neuhaus Márk 5-5, Gestetner Adolf 3.30, Gestetner, Donát Sámuel, Grünzweig Elek, Salzer Károly, Strasser Jónás 2-2, Donát Mór, Gestetner Mór, Grünwald Miksa, Grünzweig Dénes 1-1.

Győr: Grosz Dániel-féle Imaház: Braun József 5.90, Wollner József 4.10, Grosz Salamon 4.80, Löwinger Dezső 2.20, Berán Henrik, Kollmann Benjámán, Rausnitz Miksa, Grosz Henrik, Salzer Adolf 2-2, Klein Sándor 1.54, Klein Mór, Hirschler Miksa 1.50—1.50, Somló Ignác 1.40, Láng Jenő 1, Weisz Soma 1.36.

Győr: Néhai Gestetner B.-féle Minján: Gestetner Zsigmond 10, Fränkel Sándor 2, Stern Jakab 1.38, Berger Sal. 1. Kisebb adományokból 1.52.

Győr: Grosz Zsigmond-féle Min-

ján: Grosz Dávid, Grosz Benjámán 3-3, Kisebb adományokból 3.12.

Gyüre: Goldstein J. 3.20, Neumann M., Krausz H. 2-2, Terkeltaub J. 1.60, Fülöp I., Goldstein M., Rosner E. 1.50—1.50, Weinberger L. 1.20, Goldstein A., Back G., Marmorstein J. 1-1, Marmorstein H., Gewürz I. 0.70—0.70, Grosz S., Róth S. 0.60—0.60, Hartmann D., Goldstein E. 0.50—0.50, Krausz S., Friedmann M., Farkas, Krausz 0.40—0.40. Kisebb adományokból 0.70.

Hajdubagos: Orenstein Béla 12, Orenstein S., Herskovics M. 5-5, Goldstein A. 2.50, Czitrom A., Ehrenfeld M. 2-2, Weisz D. 1.50, Stern R., Löwi J., Goldstein F., Zoldán S. 1-1, Grosinger F. 0.50.

Hajduböszörmény. Freireich Arnold 10, Herskó Adolf 7.70, Herskó J. 6.30, Gál Samu 6, Goldmann J. 5.20, Gottesmann I. 5, Winkler J. 3.40, Rubin J. 3, Herskó S. 2.40, Klein S. 2, Rubinstejn M. 1.90, Kupferstein I. 1.60, Grünfeld Á. 1.40, Freireich S. 1.20.

Hajduhadház: Rosenberg Ign. főrabbi 1.88, Horovics Sámuel 4.10, Koffler F. 2.88, Horovics H. 2.80, ifj. Horovics Mór 2.70, Stern L. 2.50, Grünstein M., Einhorn S., Friedmann I. 2-2, Wohlberg S. 1.90, Rosenberg J. 1.80, Horovics E. 1.66, Löwi I. 1.62, Fürst D. 1.54, Horovics J. 1.44, Lichtenstein B. 1.28, Goldstein S. 1.10, Keizler M. 1.08, Goldstein E., Goldstein F. 0.94—0.94, Horovics A., Leichter M., Koffler S. 0.90—0.90, Goldberger S. 1.02. Kisebb adományokból 5.34.

H.-szovát: Grünberger I. 3, Ungár M. 2.89, Ungár J. 2.70, Rosenfeld A. 2, Weiszberger S. 1.98, Csillag M. 1.81, Fogel J. 1.36, Ungár F. 1.18, Weiszberger L. 1.17, Weiszberger J. 1.10, Fogel P. 1, Leitner I. 0.79, Guttman D. 0.76, Berkovics I. 0.73, Leitner H., Fahn F., Fogel J. 0.72—0.72, Trannstein A. 0.69, Gottlieb D. 0.64, Guttman B., Leitner D., Spitz D., Guttman M., Grünberger H. 0.54—0.54. Kisebb adományok 1.99.

H.-véce: Boczán A. 5, Boczán M., Goldstein M., Glück I. Pfeffer M., Weiszberger M., Zuckerman J., Herskovics A. 2-2, Schiffer A., Schiffer S., Gross A., Guttman I., Eberstarck H., Salamonovics, Glück Gy., Pfeffer L. 1-1.

H.-nemeti: Herskovics S. 4, Grünfeld A., Edenberger B., Gál E. 1-1, Selymes H., Herskovics L., Transtein N. 1.50—1.50, Herskovics V. 0.60, Pfeffer M., Guttman M. 0.50—0.50.

Hodász: Riesel főrabbi 0.52, Schwarz J., Spitzer J. 2-2, Glückmann S. 1.62, Török L., Hitter H., Groszmann J. 1.50—1.50, Pável N., Frenkel M., Blumfeld A., Grosz L., Moskovics M., Pável H., Weisz B., Glück B., Neumann H., Felberbaum M. 0.54—0.54, Pável P., Pável H. 0.50—0.50, kisebb adományokból 5.07.

A királyi vő

Irta: Dr. Lehmann

2.

Fordította: Weisz M-n

Éva elmondta a történeteket a királynénak is, aki sírt örömeiben és halálával ölelte meg Esztert, majd így szólította hozzá:

— Kedves Eszterem! Mától fogva gyermekemnek foglak tekinteni és boldogságod elősegítője akarok lenni.

A király is meghatottan homlokán csókolta Esztert, mint egyetlen gyermekének megmentőjét.

Hogy a királyi ház szeretete javára vált-e Eszternek, azt majd csak később tudjuk meg.

Az imént ismertetett esemény Krakkóban játszódott le, ahová a királyi család, mint állandó lakóhelyére visszatért. Itt Eszter már nem szűkölködött rituális ételekben, mert a király parancsára egy öreg zsidó asszony, *Chane*, minden nap hozott Eszternek kóser edeleit. Mikor a krakkói zsidóknak tudomására jutott, hogy a királyi palotában zsidógyerek tartózkodnak, sokan megpróbálkoztak a palotába bejutni, hogy láthassák és beszélhessenek vele, de nem sikerült nekik, mert a király szigorúan megtiltotta a szolgáknak, hogy bárkit is beereszsenek a kisleányhoz. Így még azt sem tudhatták meg a krakkói zsidók, hogy hogy hívják és kinek a gyermeke.

Az idők folyamán — Eszter már 12 éves lett — nagy változás ment végbe a kisleány lelkiállapotában, mely majdnem elfelejtette vele zsidó voltát. Az öreg *Chane*, ki naponta bejárt a palotába, ételt hozni Eszter számára, sokszor beszédbe bocsátkozott Eszterrel és sokat mesélt neki a zsidóságról. Eleinte még azzal a

kéréssel állt elő Eszter, hogy szeressen neki egy sziderlit, amiből ő naponként imádkozhasson. *Chane* örömmel sietett eleget tenni e kérésnek és már a legközelebb hozott magával egy sziderlit és pár jiddis könyvet, de Eszter már egy szót sem értett belőlük. Később azután, Éva megmentése után, az udvarbeliekkel lassankint megismerkedett és már teljesen hozzászokott az ő szokásaikhoz. Azelőtt, amíg Éván kívül senki sem foglalkozott vele, mindig apja és anyja járt a gondolatában; szívesen felcsérélte volna a királyi palotát az ő kis házikójukkal, csak még egyszer feltalálhatná apját, de most, mióta mind az udvarbeliek megszerették, azóta nem vágyódott többé apja után, hanem teljesen beleélve magát új helyzetébe, ugyanabban az élvezetekben lévén része, mint magának a király leányának, minden porcikájában megremegett, ha arra gondolt, hogy neki valaha el kelljen hagyni e palotát.

— Mi lesz belőlem, ha kitarok hitem mellett? — gondolta már magában Eszter. Tulajdonképpen mi is egy zsidó?

Eszter képzeletében úgy élték a zsidók, mint akik zsákkal a hátukon, kiabálva járnak házról-házra, mint amilyeneket a palota közelében látott. — Hát menjek én is zsákkal a hátamon házalni? . . .

Eszter és Éva minden tantárgyat együtt tanultak s így a lelkész megjelenésekor sem távozott Eszter. A lelkész ilyenkor mindig a szokottnál is jobban magasztalta a saját vallását és hangsúlyozta, hogy a keresztények a legboldogabbak. (Folyt. köv.)

Paróka

különlegességek
(Modern és tartós kivétel)
Olcsó árak

Altschüler
Bp. VII., Csányi uca 12
(Király uca sarok)

Telefon: József 310-79.

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

Debreceni orth. izr. hitközség

A hitközségünkben megüresedett **kántori (קantor)**

állásra ezennel pályázatot hirdetünk. Személyi adatokat, eddigi működést és vallásos előéletet igazoló iratokkal felszerelt pályázati kérvények f. évi szeptember 12-ig alóírott előjáróság címére küldendők. A meghívottak útiköltségeit megtérítjük.

Debrecen, 1930 aug. 25.

A debreceni aut. orth. izr. hitközség előjárósága:

Krausz Ábrahám Bernfeld Sámuel jegyző. elnök.

Hitközségünk a nagyünnepekre elsőrangú

műszaf-előimádkozót

keres. Fizetés megegyezés szerint. A meghívottak útiköltségeit megtérítjük.

Debrecen, 1930 augusztus 25.

A debreceni aut. orth. izr. hitközség előjárósága.

A SATORALJAUJHELYI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG A PÁSZKASÜTÉSI JOGOT bérbeadni óhajta. A vidéki fiókhitközségek és a szomszédbeli kisebb anyahitközségek is nálunk szerzik be pászkaszükségletüket. Érdeklődők szíveskedjenek szept. hó 20-ig ajánlatukat aluljegyzett elnökséghez benyújtani. *Deutsch Adolf* elnök.

Beth-Jakob

Lehrerinnenbildungsanstalt

Wien, II. Malzg. 7. — (Dr. Krüger-Helm)

Beginn des I. Jahrganges nach den Herbstfeiertagen. — Internat. Halbinternat. Externat. — Mässige Preise. Aufnahmehahl beschränkt, daher rechtzeitige Anmeldungen.

Virág Gyula

orthodox fiuinternátusa

Budapest, VI., Ó-utca 42.

Szeretetteljes gondosság!

Az összes elemi- és középiskolák közéletében. Orvosi felügyelet. Naponta 5-szöri bö étkezés. Legjobb referenciák a szülők részéről.

Utólagos számla és költség nincs.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Állást keresők*nél szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelígés levelek kettős borítékban válaszbellyel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közzölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövedő, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

LÖVINGER SÁMUEL, Kaba, házasságközvetítő. Minden információt kibír. Válaszbélyegyet kér.

FÉRJHEZ ADNÁM fiatal, szép, önhibáján kívül elvált, intelligens 28 éves leányomat hozzáillő vallásos fiatalemberhez, biztos egzisztenciával, Hozomány 8000 pengő. Jelige „Vidéki nagyváros”.

JÓ HÁZBÓL való diákokat orthodox kóser ellátásra elfogad Blau Miksa, Budapest, Dob u. 32, II. 2.

GARANTIERT כשר ספר תורה mittelgross, gut erhalten, preiswert zu verkaufen. Zur Besichtigung bei Rabbiner Israel Braun, Budapest, VII., Szövetség u. 43.

BUDAPESTEN a legismertebb orth. kóser kávéház és kifőzés 3 szobás lakással azonnal átadó. „3500 pengő” jelíge a kiadóba.

JELESEN érettségizett úrileány, okleveles tanítónő, elemi és középiskolai tanulók korrepetálását vagy magántanítását elvállalja. Cím a kiadóban.

KERESEK vallásos, megbízható gyermekleányt 3 és 2 éves fiam mellé Szlovénzkóba. Állást keresők küldjék ajánlataikat, eddigi működésük megjelölésével, fényképpel ellátva „Német nyelvismeret” jelíge a szerkesztőségbe.

ISKOLÁSGYERMEKET teljes ellátással, orth. kóser, iskolához közzel, vállal gyermektelen házaspár. Esetleg korrepetálással. *Rosenfeld*, Rombach u. 6, félemelet 17.

TELJES ELLÁTÁST kaphat orth. polgárba vagy Tórasz Emez-be járó 1-2 fiú, kiknek hitoktatását vállalom. Selinger Mór, Teréz körút 3.

TANULÓKNAK kiadó szép uccai szoba, orthodox ellátással. Szakszerű korrepetálás. Schnur, Népszínház ucca 47, I. 5.

FIATAL NYOMDÁSZ ÉS KÖNYVKÖTŐSEGÉD, önállóan dolgozik, megbízható, kondíciót keres. Cím: Klein Gyula, Kisvárdá.

KERESEK egy kóser ספר תורה-t teljesen felszerelve. Ajánlatok „Ármegjelöléssel” jelíge a kiadóba.

107 ÉVES zsidóasszony, elhagyottan, ezúton könyörög adományért. Cím: Éliás Ignác, Budapest, VII., Kövér Lajos u. 18.

KERESEK szigorúan vallásos, jól főzni tudó mindenleányt. Bövebbet *Steinherz Adolf, Kecskemét*.

PERFEKT SZAKÁCSNŐT keresek, háromtagú orth. háztartásom részére. *Lipschütz Vilmosné, Szombathely*.

MERCEDES AUTÓ, 6 ülés, csukolt, jó karban, alkalmi áron eladó. Bövebbet: *Rottenberg A. dobozuzem, Budapest, Nefelejts u. 59. Telefon: J. 380-83.*

ORTHODOX uricsalád iskolai idenyre magához venne középiskolás lányokat. Tanári korrepetálás, zongorahasználat. „Zsidógimnázium közelében” jelíge.

TÖBBÉVES bizonyítvánnyal rendelkező házitanító, kitünően vizgáztat, állást keres. Szíves megkereséseket *Weisz Jenő Ramocsháza-Ibrony* (Szabolesm.) kér.

SIRKÖVEK minden kivitelben legolesobb gyári áron *Schreiber Jakob* villanyerőre berendezett sirkőüzemében, *Debrecen, Hunyadi-utca 14. sz.*

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos **GROSZBERG JENŐ**

Spatz Henrik könyvnyomdája Budapest, VII., Kertész-utca 21.

אללנטעיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Magyar Zsidó Unió

Szükszavú közlemény adta a múlt héten a zsidó nyilvánosság tudára a „Magyar Zsidó Unió” megalakulását. A sajtóban leadott kommuniké értelmében a neolog országos iroda elnöke, továbbá a pesti izr. hitközség elnöke s még egynehány neolog fő- és alvezér felakarja venni a hazai zsidóságnak a háború alatt megszakított összeköttetését a külföldi zsidósággal és e célból tömörültek „Unió” szövetségé. Hogy minő összeköttetésekéről van itt szó, erre nem ad kielégítő felvilágosítást a híradás. De mivel maga a megmozdulási kísérlet is mindenképen figyelemre méltó jelenség, a bús magyar-zsidó közélet fórumán, önmagától adódik az állásfoglalás kötelezettsége, különösen az autonómiáját féltő és a zsidó vallásosság megőrzésére az önálló szervezést a leghatásosabb eszköznek tekintő orthodoxia szempontjából.

Ha a háború előtti külföldi összeköttetésekéről van szó, akkor legelőször az Alliance-ra gondolunk. Ez a 60-as években Franciaországban alapított egyesület célja az volt: mindenütt, ahol az izraeliták vallásuk miatt el vannak nyomva, közbelépni. Mivelhogy az egyesület francia jellege miatt bizonyos agályokat kelthetett némely országban, megalakult az ausztriai és a németországi Alliance. De Magyarországon oly kevés volt az érdeklődés az egyetemes zsidó célok iránt, hogy az Alliance-leányegyesülete meg sem alakult, de egynehány magyar-zsidó tagja volt a párisi anyaegyesületnek s a választmányban helyet foglalt a jelenlegi szegedi főrabbi, dr. Löw Immanuel. A világháború után kialakult új helyzet nem volt kedvező az Alliance régi elterjedésének visszanyerésére, a háború előtt fennállott fiókegyesületek nem éltek föl és így az Alliance működési köre leginkább a francia nyelvterületre szorult. Érdekes volna, ha most Budapesten megpróbálnák azt, amit már nem tartanak

körülmeiei ismerellenek, céljai sincsenek pontosan körvonalozva s első tevékenysége egy a sorok között sokat sejtetni akaró, de világosan nem beszélő kommuniké.

„Mienk vagy-e, vagy ellenségeinké?” — kérdezte *Jahajsúa* a feléje közeledő, kivont kardú férfiú látára, amire az azt felelte: „Nem, mert én a seregek urának hadvezére vagyok, most jöttem”. Orthodox szempontból nézve a dolgot; nem tudjuk, vajjon az új alakulat az orthodox egyéneknek fog-e akarni szolgálatot tenni, vagy az orthodoxia-ellenes szemlélet akaró hódolni; avagy pártatlan magasságban időzve, fogja vivni az Úr csatáit?... Ezt nem tudjuk, de azt igen, hogy a magyar zsidóságnak első sorban gazdasági rekonstrukcióra, létehetősége teremtésére van szüksége. Ha az új alakulat gazdasági tekintetben némiképp is enyhíteni fogja a nagy zsidó nyomort, akkor elismerés fogja kisérni még akkor is, ha orthodoxiánk vezetősége — érthető elvi okokból — nem tartaná célirányosnak, még a jövőben sem, az Unióhoz való csatlakozást.

Természetesen megváltozik a helyzet orthodox szempontból, ha az Unió az Alliance nyomdokán haladva, úgynevezett „kulturmunkát” folytatna, amivel az orthodoxia bizalmatlanságát előidézné. A magyar orthodoxia nem barátokozhatott meg az Alliance-szal sem, bár héberül úgy nevezte magát: „chevrasz: kol jisróól chavérim” (a zsidó testvériség chevraja). A bizalmatlanság oka volt, hogy iskoláiban s intézményeiben orthodox szempontból elfogadhatatlan szellem uralkodott. Az új magyar-zsidó szervezetnek okulni kell e példából. Természetesen fontos az, hogy — működ-jék is, hogy ne legyen csupán papírszervezet, hogy ne váljanak feleslegessé megjegyzéseink a talmudi mondás értelmében: „Laj jáár velaj dübim” nincsen erdő, nincsen medve, csak — színpadi díszlet...

Mindezek a kérdések azért vetődnek fel, mert az új Unió keletkezési